

4. Zdravotní péče

Zdravotní péčí se rozumí prevence, ošetřování a zvládání chorob a ochrana duševního a fyzického zdraví využitím služeb zdravotního, ošetřujícího a pomocného personálu. Mezi zdravotnická zařízení patří nemocnice, polikliniky, ordinace lékařů, zdravotnická záchraná služba, hygienická služba, lékárny, specializované léčebné ústavy, výzkumné ústavy, laboratoře a doprava nemocných a raněných. Vybraná data o zdravotnictví jsou převzata z publikací Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS), konkrétně např. z Registru hrazených zdravotních služeb. Údaje o pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz jsou výsledkem společného zpracování dat ČSSZ a ČSÚ.

Zdravotní stav

Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje zdraví jako stav kompletní fyzické, duševní a sociální pohody a nikoli pouhé nepřítomnosti nemoci či vady. Lidské zdraví je nepředstavitelně složitý mechanismus, podmíněný miliony různých struktur a dějů, jejich vzájemných vztahů a vazeb, které mají schopnost se měnit, zanikat a opět se obnovovat. Zdraví jednotlivce ovlivňují faktory životního a pracovního prostředí, genetické faktory, faktory související s životním stylem a kvalita a dostupnost zdravotní péče. Rizika ohrožující naše zdraví vyplývající ze způsobu našeho života můžeme ovlivnit. Jiná rizika jako je věk, pohlaví a dědičnost však neovlivníme.

Ambulantní péče podle vybraných odborností a pohlaví

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

	Návštěvy (kontakty) v zařízeních ambulantní péče na 1 obyvatele				
	2010	2012	2014	2016	2018
	Muži				
Celkem	7,97	8,16	8,52	9,25	9,55
z toho					
praktický lékař pro dospělé (20+)	1,36	1,39	1,40	1,99	2,16
praktický lékař pro děti a dorost (0–19)	2,29	2,32	2,23	2,23	2,25
praktický zubní lékař	1,49	1,53	1,53	1,57	1,57
ambulantní specialisté celkem	4,35	4,47	4,80	4,98	5,13
rehabilitace (fyzioterapeut)	0,58	0,58	0,61	0,66	0,67
	Ženy				
Celkem	11,61	11,87	12,32	13,02	13,32
z toho					
praktický lékař pro dospělé (20+)	1,58	1,67	1,71	2,32	2,49
praktický lékař pro děti a dorost (0–19)	2,36	2,48	2,37	2,32	2,32
praktický zubní lékař	1,77	1,80	1,80	1,83	1,83
ambulantní specialisté celkem	7,39	7,52	7,89	8,02	8,11
rehabilitace (fyzioterapeut)	0,72	0,74	0,79	0,86	0,93

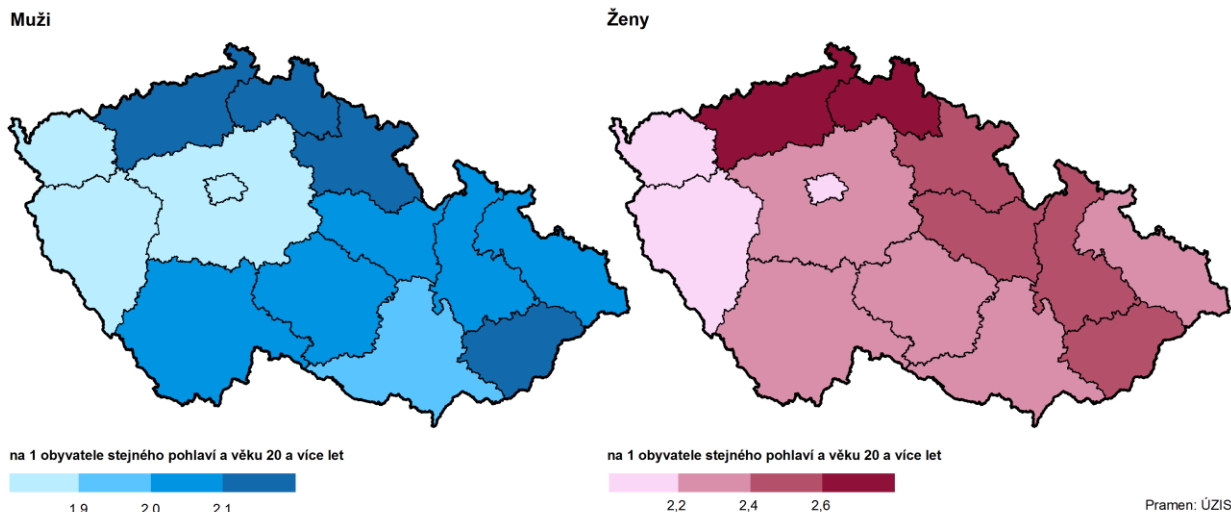
Průměrný obyvateľ Olomouckého kraje navštívil některého z lékařů ambulantní péče 11,5 krát do roka, což představuje v mezikrajském srovnání nejčastější návštěvnost. Průměrný Čech navštívil lékaře 10,7 krát ročně. Počty návštěv v zařízeních ambulantní péče na 1 obyvatele se meziročně zvyšovaly. Mezi muži a ženami panují napříč všemi kraji stejné rozdíly. Ženy chodí k lékaři častěji než muži, více dbají na své zdraví a nepodceňují preventivní prohlídky.

V roce 2018 v Olomouckém kraji navštívil lékaře ambulantní péče každý muž v průměru 9,6 krát, u žen to byly téměř 4 návštěvy navíc (13,3 návštěv). V ordinacích praktických lékařů pro dospělé byly ženy v průměru dvaapůlkrát ročně, na jednoho muže připadlo 2,2 návštěvy v ordinacích praktika za rok.

Z porovnání s ostatními kraji vyplývá, že nejčastěji chodili k lékaři (počet ošetření nebo vyšetření na 1 obyvatele u praktického lékaře pro dospělé, průměr let 2016–2018) muži v krajích Libereckém, Ústeckém, Zlínském a Královéhradeckém a ženy v krajích Libereckém a Ústeckém.

Návštěvy (kontakty) v ordinacích praktických lékařů pro dospělé podle pohlaví a krajů (průměr let 2016–2018)

Častěji navštěvují lékaře osoby, u kterých došlo k rozvoji některé z chronických nemocí. V roce 2018 bylo v pravidelné péči lékaře pro hypertenzní nemoci 150 460 obyvatel Olomouckého kraje, z toho 53,0 % žen. Dalších 34 695 osob se léčilo pro ischemické nemoci srdeční (z toho 46,2 % žen) a 16 116 obyvatel (53,4 % žen) bylo pod stálým lékařským dohledem z důvodu cévních nemocí mozku.

V relativním vyjádření připadlo na 1 000 obyvatel středního stavu 237,9 osob s hypertenzními nemocemi. Vzhledem k pohlaví se s hypertenzním onemocněním léčí více žen než mužů. Počet sledovaných pacientek se od roku 2016 mírně snižoval, přesto téměř každá čtvrtá žena měla zdravotní potíže tohoto typu. U mužů byly hodnoty nižší, ale každoročně se zvyšovaly. Ischemické nemoci srdeční měly ve sledovaných letech u žen i mužů každoročně klesající tendenci. V roce 2018 se kvůli uvedené nemoci léčilo 60,3 mužů a 49,6 žen z tisíce. Počty mužů s cévními nemocemi mozku se v relativním vyjádření od roku 2014 téměř nezměnily (24,3 nemocných na 1 000 obyvatel v roce 2018). U žen byla čísla o trochu vyšší, 26,6 žen z tisíce bylo v péči specialistů pro cévní nemoci mozku.

Pacienti s vybraným chronickým onemocněním

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

na 1 000 obyvatel

	2014	2015	2016	2017	2018
	Muži				
hypertenzní nemoci	197,7	222,7	225,8	227,7	228,4
ischemické nemoci srdeční	71,0	62,8	61,7	61,5	60,3
cévní nemoci mozku	24,6	24,9	24,9	24,2	24,3
	Ženy				
hypertenzní nemoci	227,1	249,5	249,5	248,4	246,9
ischemické nemoci srdeční	56,0	55,4	53,3	51,7	49,6
cévní nemoci mozku	28,4	28,4	28,3	27,2	26,6

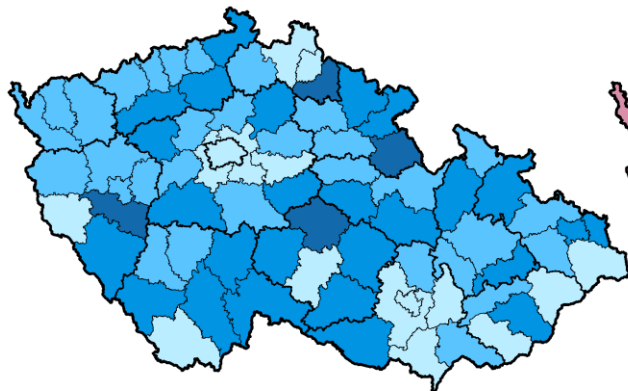
Podle okresů bylo nejvíce pacientů na 1 000 obyvatel s hypertenzními nemocemi na Prostějovsku, ischemické nemoci srdeční trápily častěji obyvatele na Šumpersku a cévní nemoci mozku postihovaly nejvíce osob na Přerovsku.

Dalším závažným chronickým onemocněním je diabetes mellitus, lidově „cukrovka“. V roce 2018 bylo v Olomouckém kraji evidováno 63 772 pacientů léčících se s diabetem, tzn. každý desátý obyvatel kraje. Diabetes se vyskytoval u obou pohlaví zhruba stejně. Na 1 000 mužů připadlo 101,1 diabetiků a na 1 000 žen 100,5 diabetiček. Krajské hodnoty byly nad republikovým průměrem (96,5 pacientů na 1 000 mužů a 95,2 pacientek na 1 000 žen). Z pohledu okresů kraje se v posledních třech letech nejméně pacientů

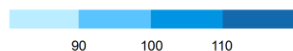
s diabetem léčilo v okrese Jeseník (90,6 na 1 000 mužů) a pacientek v okrese Prostějov (92,3 na 1 000 žen) a naopak relativně nejvíce osob s cukrovkou bylo zjištěno na Šumpersku (105,4 diabetiků z 1 000 mužů a 107,1 diabetiček z 1 000 žen).

Léčení diabetici podle pohlaví a okresů (průměr let 2016–2018)

Muži

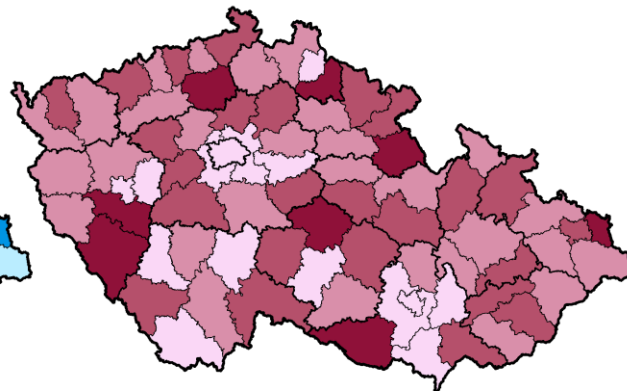

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví

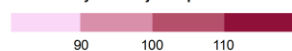

90 100 110

Ženy

na 1 000 obyvatel stejného pohlaví

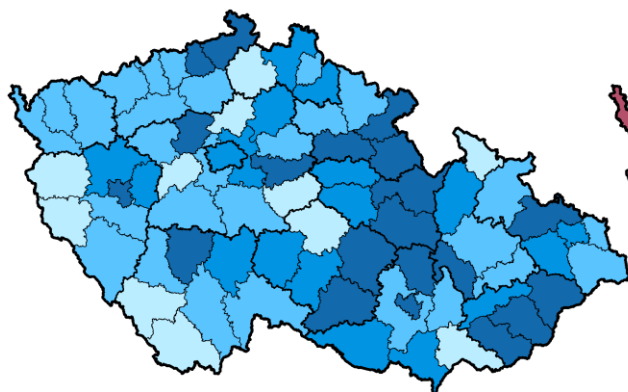
90 100 110

Pramen: ÚZIS

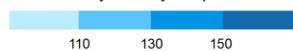
Mezi nejobávanější onemocnění dnešní doby patří zhoubné novotvary. V Olomouckém kraji bylo v letech 2012 až 2016 v průměru ročně nově nahlášeno 604,8 onemocnění zhoubnými novotvarami na 100 tisíc mužů a 502,9 případů na 100 tisíc žen. Ve srovnání s průměrem ČR byly hodnoty nově hlášených onemocnění novotvarami u mužů srovnatelné, u žen byly hodnoty nižší. Olomouckému kraji patřila sedmá příčka v počtu nově hlášených onemocnění zhoubnými novotvarami na 100 tisíc obyvatel u obou pohlaví.

Incidence zhoubného novotvaru prostaty u mužů a zhoubného novotvaru prsu u žen podle okresů (průměr let 2012–2016)

Muži

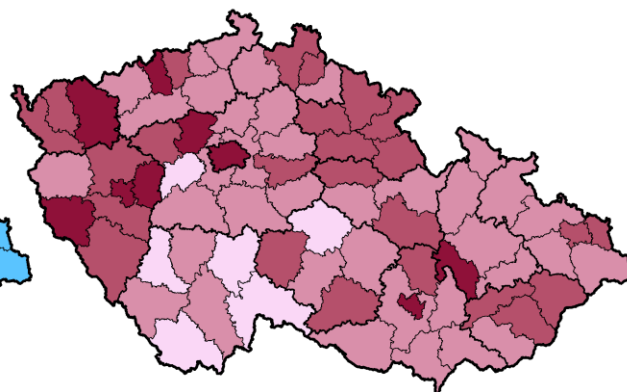

na 100 000 obyvatel stejného pohlaví

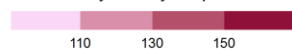

110 130 150

Ženy

na 100 000 obyvatel stejného pohlaví

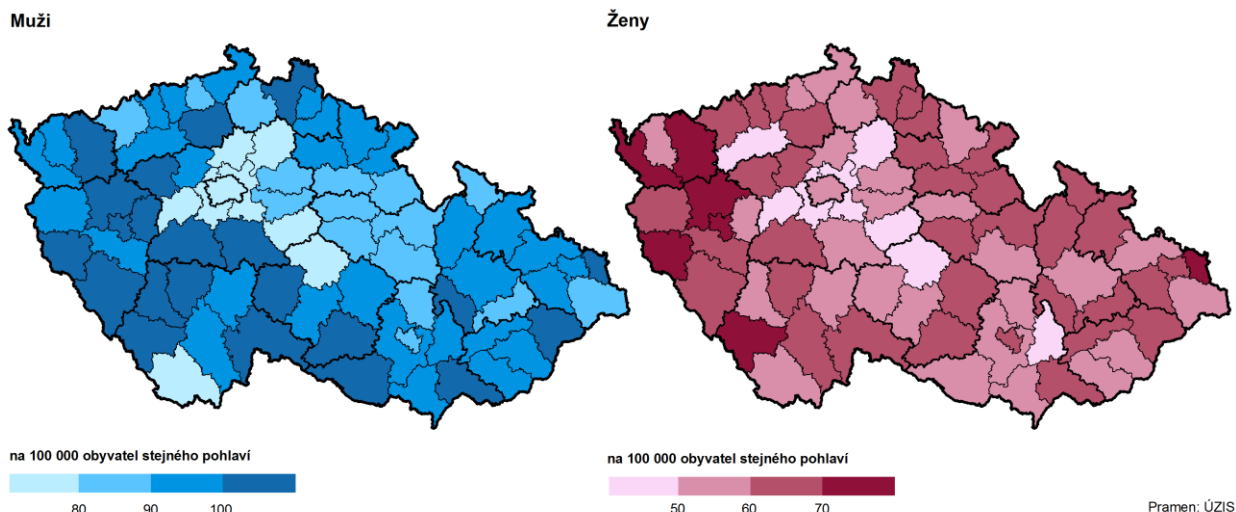
110 130 150

Pramen: ÚZIS

Jednou z velmi častých onkologických diagnóz u mužů je karcinom prostaty a karcinom prsu u žen. V Olomouckém kraji dosáhl počet nově hlášených případů zhoubného novotvaru prostaty u mužů v průměru ročně hodnoty 131,6 případů na 100 tisíc mužů v letech 2012 až 2016 a u žen bylo ročně nově hlášeno 129,7 případů zhoubného novotvaru prsu na 100 tisíc žen ve stejném období. Obě tyto hodnoty za Olomoucký kraj byly mírně pod republikovým průměrem.

Další z častých onkologických diagnóz v ČR je zhoubný novotvar tlustého střeva a konečníku. U mužů byl výskyt tohoto typu nádoru četnější (v ČR 92,1 případů na 100 tisíc mužů a 59,7 případů na 100 tisíc žen, průměr let 2012-2016). V Olomouckém kraji se hodnoty pohybovaly nad celorepublikovým průměrem (94,1 případů na 100 tisíc mužů a 62,7 případů na 100 tisíc žen).

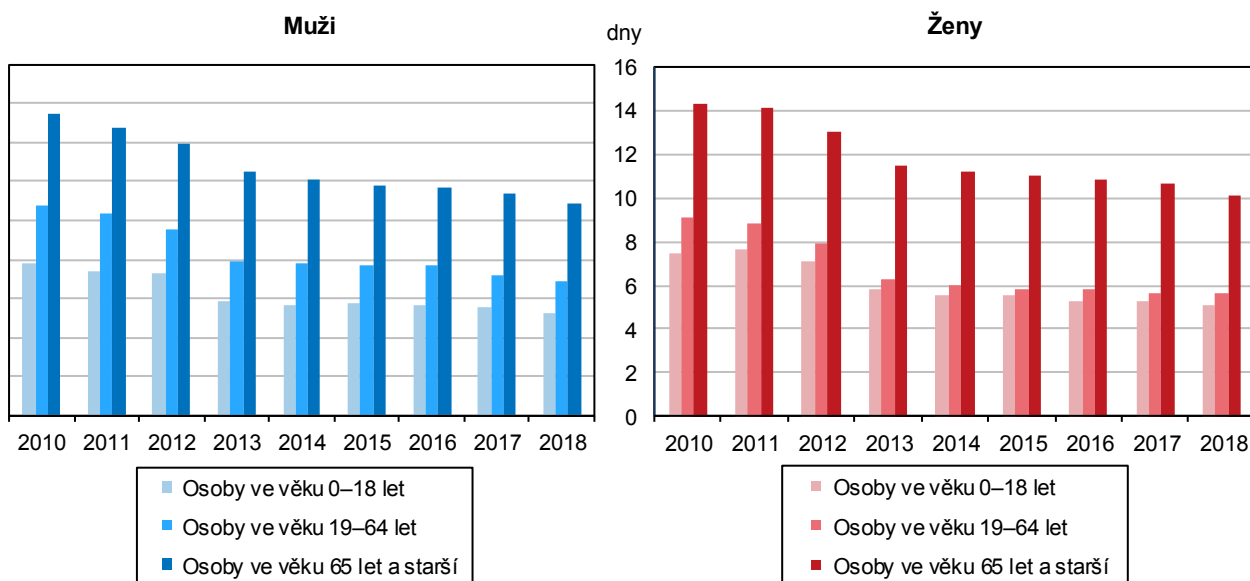
Incidence zhoubného novotvaru tlustého střeva a konečníku podle pohlaví a okresů (průměr let 2012–2016)

Síť zdravotnických zařízení představuje jednu z nejdůležitějších složek zdravotního systému. Dělíme ji na ambulantní a lůžkovou část. Ambulantní část tvoří ambulantní zařízení, polikliniky, zdravotnická střediska a samostatné ordinace praktických lékařů a lékařů specialistů. Oproti tomu lůžková péče je zdravotní péčí, kterou nelze poskytnout ambulantně a pro její poskytnutí je nezbytná hospitalizace pacienta. Lůžková péče musí být poskytována v rámci nepřetržitého provozu.

Průměrná ošetrovací doba osob hospitalizovaných v nemocnicích akutní péče podle pohlaví v Olomouckém kraji.

Pramen: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR.

Národní registr hospitalizovaných evidoval v roce 2018 celkem 84 657 případů hospitalizace osob s bydlištěm v Olomouckém kraji v nemocnicích akutní péče. Z toho počtu bylo 44,1 % mužů a 55,9 % žen. Nemocnice akutní péče jsou nemocnice a fakultní nemocnice poskytující akutní péči dle Sbírky zákonů č. 372/2011, § 9 Lůžková péče. Podle pohlaví bylo více hospitalizovaných mužů pouze ve věkové kategorii do 18 let včetně. Meziročně se počet hospitalizovaných mužů snížil o 1,8 %, u žen byl pokles o 1,3 %.

Průměrná ošetrovací doba činila 7,4 dnů. U mužů byla o půl dne delší než krajský průměr, u žen o 0,4 dne kratší. Muži ve věku 0–18 let si v nemocnicích akutní péče pobývali v průměru 5,3 dnů, ženy 5,1 dnů. Nejdelší dobu v nemocnicích akutní péče strávily osoby 65 leté a starší (10,9 dnů muži, 10,1 dnů ženy). Průměrná ošetrovací doba poklesla oproti roku 2010 o necelou třetinu (z 10,8 na 7,4 dne). Pokles byl zřejmý ve všech věkových skupinách bez ohledu na pohlaví.

Pro následnou a dlouhodobou péči slouží ostatní lůžková zařízení. Zahrnují především léčebny pro dlouhodobě nemocné (LDN), zařízení poskytující péči na ošetrovatelských lůžkách, samostatné lůžkové zařízení s péčí DIP, NIOP, NIP, nemocnice následné (ošetrovatelské) péče, lůžková zařízení hospicového typu poskytující paliativní péči, ostatní léčebné ústavy, odborné léčebné ústavy a další. Patří sem i nemocnice, které poskytují následnou i dlouhodobou péči.

V roce 2018 bylo v ostatních lůžkových zařízeních hospitalizováno 4 673 mužů a 5 780 žen s bydlištěm v kraji. Počty hospitalizovaných meziročně vzrostly, u mužů o 2,7 %, u žen o 5,2 %.

Dočasná pracovní neschopnost

V roce 2018 bylo v Olomouckém kraji v průměru 239,1 tisíc nemocensky pojištěných osob. Z tohoto počtu bylo 50,1 % žen. Nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz na 100 pojištěnců bylo 37,5 a tato hodnota byla v mezikrajském srovnání druhá nejnižší hned za Hl. m. Praha.

Dočasná pracovní neschopnost pro nemoc a úraz podle okresů v roce 2018

Pramen: Česká správa sociálního zabezpečení

Kraj, okresy	Průměrný počet osob nemocensky pojištěných	Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti				Průměrný denní stav dočasné práce neschopných celkem v osobách
		celkem	v tom pro			
			nemoc	pracovní úrazy	ostatní úrazy	
Muži						
Olomoucký kraj	119 304	4,526	3,661	0,232	0,634	5 400
Jeseník ¹⁾	6 320	3,580	2,872	0,148	0,560	226
Olomouc	56 758	4,047	3,283	0,207	0,558	2 297
Prostějov	17 854	5,027	4,074	0,254	0,699	898
Přerov	20 467	4,957	3,924	0,303	0,730	1 014
Šumperk	17 906	5,386	4,424	0,237	0,726	964
Ženy						
Olomoucký kraj	119 751	4,867	4,387	0,090	0,391	5 829
Jeseník ¹⁾	16 599	1,696	1,512	0,030	0,154	281
Olomouc	50 367	4,795	4,310	0,089	0,396	2 415
Prostějov	17 621	5,680	5,165	0,111	0,404	1 001
Přerov	17 693	5,676	5,096	0,105	0,475	1 004
Šumperk	17 471	6,453	5,838	0,112	0,503	1 127

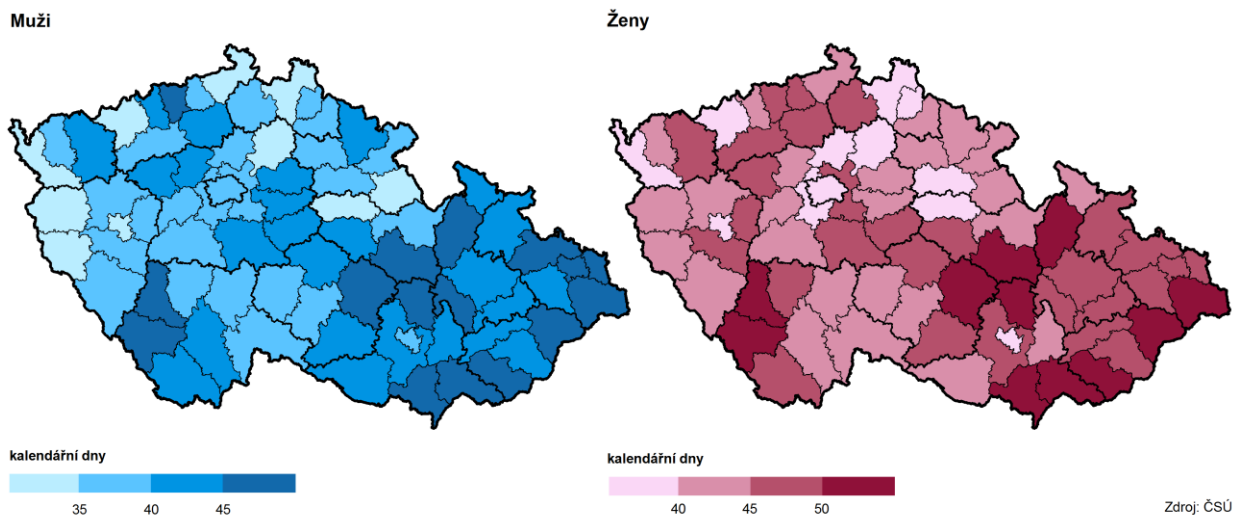
¹⁾ od roku 2013 jsou ukazatele nemocnosti ovlivněny zřízením centrální mzdové účtárny pro všechny pěstouny v ČR na kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR v Jeseníku

Mezi muži a ženami v Olomouckém kraji jsou tyto údaje srovnatelné. Na 100 pojištěných mužů připadlo v roce 2018 celkem 37,5 případů pracovní neschopnosti a 37,6 případů pracovní neschopnosti na 100 pojištěných žen.

Průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti dosáhlo v roce 2018 hodnoty 4,697, což znamená, že ze 100 pojištěnců bylo průměrně každý den v pracovní neschopnosti téměř pět osob. Nemoci byly příčinou 88,5 % všech nově hlášených případů dočasné pracovní neschopnosti, 2,7 % bylo způsobeno pracovními úrazy a 8,9 % ostatními úrazy.

Průměrná doba trvání 1 případu dočasné pracovní neschopnosti podle pohlaví a okresů v roce 2018

Ženy zůstávaly v pracovní neschopnosti častěji než muži pro nemoc. Ze sta pojištěných žen jich bylo v průměru každý den v pracovní neschopnosti 4,387 (u mužů byla tato hodnota 3,661). Muži se častěji stávají dočasně práce neschopnými kvůli pracovním i ostatním úrazům (0,232 resp. 0,634 práce neschopných na 100 pojištěných), což je dáno odlišnou strukturou zaměstnanosti mužů. U žen dosahovalo průměrné procento dočasné pracovní neschopnosti pro pracovní úraz hodnoty pouze 0,090 a pro ostatní úraz 0,391.

Mezi okresy Olomouckého kraje byla nejvyšší nemocnost zaznamenána v okrese Šumperk. Okres Jeseník má hodnoty nejnižší z důvodu zvýšení počtu nemocensky pojištěných osob. Od roku 2013 došlo k nárůstu počtu pojištěnců v souvislosti se zřízením centrální mzdové účtárny na kontaktním pracovišti Úřadu práce ČR v Jeseníku pro provádění mzdového účetnictví pěstounů v celé ČR.

Počet kalendářních dnů dočasné pracovní neschopnosti na 1 nově hlášený případ dosáhl u mužů 44,1 dnů. Ženy v zaměstnání chyběly v průměru o 3,2 dny déle než muži. Rozdíl mezi nejdelší a nejkratší průměrnou délkou trvání pracovní neschopnosti v roce 2018 byl v krajích ČR u obou pohlaví 10 dnů. Kraji s nejdelší průměrnou délkou trvání pracovní neschopnosti byly Zlínský, Moravskoslezský a Olomoucký kraj (u mužů i u žen). Hlavní město Praha vykázalo nejkratší průměrnou délku trvání jednoho případu pracovní neschopnosti u žen (39,1 dnů), Liberecký kraj pak u mužů (34,8 dnů).